

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні Вченої ради
Факультету спеціальної та
інклюзивної освіти
Протокол №1 від 31 серпня 2022 р.
Голова Вченої ради
проф. Шеремет М.К.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

Корекційні методики

Освітньої програми **Тифлопедагогіка**

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності **016.05 Спеціальна освіта (тифлопедагогіка)**

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

шифр за навчальним планом **ПП2.12**

Київ 2022

Розробники програми:

Купріянова Тетяна Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології

Медведок Лілія Григорівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології

Затверджено на засіданні кафедри офтальмопедагогіки та офтальмопсихології 30 серпня 2022 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри доц. Гребенюк Т.М.

I. Опис навчальної дисципліни
Шифр дисципліни ПП2.12

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Методи навчання і форми контролю
Галузь знань <u>01 Освіта/Педагогіка</u>	Кількість кредитів – <u>9 ECTS</u>		Методи навчання <u>Лекції з використанням мультимедійних технологій.</u> <u>Практичні, лабораторні заняття.</u>
Спеціальність <u>016 Спеціальна освіта</u>	Загальна кількість годин - <u>270</u>		
Спеціалізація <u>016.05 Спеціальна освіта (тифлопедагогіка)</u>	<i>Денна</i>	<i>Заочна</i>	
Ступінь вищої освіти <u>Бакалавр</u>	Лекції:		
	<i>40</i>	<i>16</i>	
	Семінарські (практичні) заняття:		Форми поточного контролю <u>Опитування,</u> <u>індивідуальні завдання,</u> <u>модульне тестування,</u> <u>написання рефератів,</u> <u>творчі завдання.</u>
Статус дисципліни <u>обов'язкова</u>	<i>31</i>	<i>4</i>	
Рік вивчення дисципліни за навчальним планом <u>2,3</u>	<i>40</i>	<i>12</i>	
	Індивідуальна робота:		
	<i>-</i>	<i>-</i>	
Семестр <u>IV-V-VI</u>	Самостійна робота:		Форма підсумкового контролю <u>ПМК – 4 семестр, залік - 5 семестр, іспит – 6 семестр.</u>
Тижневе навантаження (год.)	<i>159</i>	<i>238</i>	
- аудиторне: <u>3-2-2 год.</u> - самостійна робота: <u>2 год.</u>	Співвідношення аудиторних годин і годин СРС:		
Мова навчання – <u>українська</u>	<i>1/1,5</i>	<i>1/7</i>	

Предмет вивчення навчальної дисципліни – теоретичні та методичні основи викладання дисциплін корекційно-розвиткового спрямування для дітей, які мають порушення зору (методика соціально-побутового орієнтування, сенсорного виховання, розвитку емоційно-вольової, пізнавальної сфери, мовлення, ритміки та лікувальної фізичної культури дітей з порушеннями зору).

Міждисциплінарні зв'язки: "Тифлопедагогіка з історією", "Дошкільна тифлопедагогіка", "Загальна тифлопсихологія", "Вікова та педагогічна тифлопсихологія", "Спецметодика виховної роботи з дітьми з порушеннями зору", "Спецметодики викладання предметних дисциплін", "Основи медичних знань з гігієною дітей та підлітків у системі корекційної освіти", "Підготовка до школи дітей з порушеннями зору", "Ознайомлення з навколишнім та розвиток мовлення дітей з порушеннями зору", "Спецметодика ігрової діяльності", "Інформаційні технології та технічні засоби корекційного навчання", "Методика ранньої корекції розвитку дітей з порушеннями зору", "Офтальмогігієнічні основи навчання і виховання дітей з порушеннями зору", "Основи інклюзивного навчання".

Метою викладання навчальної дисципліни «**Корекційні методики**» є: теоретична і практична підготовка студентів-тифлопедагогів до організації корекційно-розвиткового процесу навчання й виховання дітей з порушеннями зору.

Основними **завданнями** вивчення дисципліни «**Корекційні методики**» є:

- формування у студентів науково-методичного розуміння питань корекційно-розвиткового навчання та виховання дітей з порушеннями зору;

- оволодіння методикою проведення занять корекційного спрямування для дітей з порушеннями зору;
- ознайомлення студентів з методиками діагностування рівня сенсорного розвитку, пізнавальної, емоційно-вольової сфери дитини з порушеннями зору;
- ознайомлення студентів з методиками виявлення вихідного рівня знань, умінь та навичок учнів із соціально-побутового орієнтування дітей з порушеннями зору;
- формування у студентів вміння добирати необхідний матеріал для корекції виявлених відхилень у розвитку дитини з порушеннями зору;
- навчання студентів розробки і проведення занять з урахуванням завдань сенсорного виховання, розвитку емоційно-вольової, пізнавальної сфери, розвитку навичок соціально-побутового орієнтування, відповідно до корекційних програм спеціального дошкільного навчального закладу та школи для дітей з порушеннями зору;
- здійснення корекції сенсорного, психологічного розвитку, пізнавальних процесів у дітей з порушеннями зору на різних заняттях, спираючись на особливості вікового розвитку дітей та наявних порушень;
- застосування корекційних методик для формування у дітей з порушеннями зору навичок самообслуговування, адаптованості до умов життя, адекватної поведінки у різних життєвих ситуаціях;
- застосування корекційних методик із соціально-побутового орієнтування дітей з порушеннями зору;
- ознайомлення студентів зі способами подолання вторинних відхилень у розвитку дитини з порушеннями зору засобами рухової активності;
- опанування методичних підходів до організації корекційних занять;
- використання корекційних методик навчання в освітньому процесі на загальноосвітніх уроках (заняттях), у позакласній діяльності тифлопедагога тощо.

II. Основні результати навчання та компетентності, які вони формують

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти. РН3. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.	ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ФК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку. ФК-19. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, володіння мотивацією до виконання професійної діяльності, здатність до емпатії, коректного й адекватного сприймання осіб з особливими освітніми потребами. ФК-20. Здатність до опанування навичками письма шрифтом Брайля, його читання та адекватного застосування здобутих навичок у процесі комунікації з особами, які мають порушеннями зору.

		<p>ФК-21. Здатність до оволодіння методиками просторового супроводу та орієнтування незрячих й осіб із залишковим зором; аналізувати наявність супутніх порушень та враховувати їх при плануванні практичної роботи; робити педагогічні висновки і прогнози.</p>
2.	<p>РН7. Спілкуватися державною та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом.</p>	<p>ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК-10. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ФК-3. Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.</p>
3.	<p>РН13. Володіти методиками сприяння соціальної адаптації осіб з особливими освітніми потребами, підготовки їх до суспільної та виробничої діяльності.</p>	<p>ФК-4. Здатність планувати та організовувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури та особливостей порушення (інтелекту, мовлення, слуху, зору, опорно-рухових функцій тощо), актуального стану та потенційних можливостей осіб із особливими освітніми потребами. ФК-5. Здатність реалізовувати ефективні корекційно-освітні технології у роботі з дітьми, підлітками, дорослими з особливими освітніми потребами, доцільно обирати методичне й інформаційно-комп'ютерне забезпечення. ФК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно-розвивального освітнього середовища.</p>
4.	<p>РН4. Знати та визначати сучасні методи діагностики психофізичного розвитку дітей, критично оцінювати достовірність одержаних результатів оцінювання, з'ясувати на основі їх інтерпретації особливі освітні потреби дітей. РН8. Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.</p>	<p>ФК-8. Готовність до діагностико-консультативної діяльності. ФК-18. Здатність розуміти онтогенез розвитку зору в дитини з порушеннями зору; володіти спеціальними технологіями корекційного спрямування в роботі з дітьми з порушеннями зору.</p>

	<p>РН10. Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з урахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.</p>	
5.	<p>РН17. Володіти культурою спілкування, його формами, способами, вербальними і невербальними засобами.</p> <p>РН23. Вміти діагностувати ключові характеристики особистості дитини з порушеннями зору (пізнавальну та мотиваційно-вольову сфери, самосвідомість, здібності, характер, темперамент) та порушення розвитку й визначити шляхи корекції.</p>	<p>ФК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб</p>
6.	<p>РН20. Володіти знаннями технічних можливостей та правил експлуатації тифлотехнічної апаратури; знати технічну характеристику й правила користування допоміжними засобами оптичної корекції та засобів для забезпечення просторового пересування незрячих і осіб із залишковим зором; розуміти можливості використання спеціальних озвучених комп'ютерних програм, спеціальних засобів соціально-побутового призначення.</p> <p>РН21. Застосовувати у професійній діяльності сучасні тифлологічні методики, технології.</p> <p>РН15. Застосовувати у професійній діяльності сучасні інформаційні технології, спеціалізоване програмне забезпечення, спеціальну апаратуру.</p>	<p>ФК-17. Здатність користуватися різними типами тифлотехніки, озвученими комп'ютерними програмами адаптованими для осіб з порушеннями зору, допоміжними засобами оптичної корекції; розуміти місце та значущість їх застосування у різних видах діяльності осіб із зоровою депривацією.</p>

III. Тематичний план дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 9 кредитів ЄКТС 270 годин

№ з/п	Назви модулів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)					Кількість годин (заочна форма навчання)				
		Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС	Аудиторні	Лекції	Практичні	Лабораторні	СРС
1.	Модуль 1. Методика сенсорного виховання та корекції розвитку дітей з порушеннями зору дошкільного та молодшого шкільного віку										
1.1.	Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери	4	2	2		6	2	1	1		6
1.2.	Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня розвитку дитини з порушеннями зору	4	2		2	6	2	1		1	8
2.	Модуль 2. Методика розвитку сприймання у дітей з порушеннями зору										
2.1.	Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору	6	2	2	2	4	2	1		1	8
2.2.	Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору	6	2	2	2	4	2	1		1	8
2.3.	Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору	6	2	2	2	4	2	1	1		8
3.	Модуль 3. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій										
3.1.	Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку	6	2	2	2	4	2	1		1	8
3.2.	Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)	4	2	2		6	1	1			8
3.3.	Тема 3.3. Гра у сенсорному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку	4	2		2	6	1			1	10

4.	Модуль 4. Основи соціально-побутового орієнтування осіб із порушеннями зору										
4.1.	Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі дошкільного закладу освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог	4	2	2		4	2	1	1	6	
4.2.	Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти	4	2	2		4	2	1	1	8	
5.	Модуль 5. Організація та проведення занять з соціально-побутового орієнтування осіб із порушеннями зору										
5.1.	Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"	6	2	2	2	4	1			1	10
5.2.	Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"	6	2	2	2	4	1	1			8
5.3.	Тема 5.3. Методика проведення занять з розділу "Житло", "Побутові прилади"	6	2	2	2	4	1	1			10
5.4.	Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"	6	2	2	2	4	1			1	10
5.5.	Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"	6	2	2	2	4	1	1			8
5.6.	Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"	6	2	2	2	4	1			1	10
5.7.	Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"	6	2	2	2	4	1	1			10
5.8.	Тема 5.8. Методика проведення занять з розділів: "Медична допомога", "Охорона здоров'я"	4	2	2		6	1	1			10
5.9.	Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації"	4	2		2	6	1	1			10
5.10.	Тема 5.10. Методика проведення занять з розділу "Сім'я"	4	2		2	6					10

6.	Модуль 6. Спеціальна методика ритмічного виховання дітей з порушеннями зору дошкільного та молодшого шкільного віку										
6.1.	Тема 6.1. Ритміка: визначення поняття. Історичний аспект	2	2			6	1	1			8
6.2.	Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	4	2	2		4	1	1			8
6.3.	Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки	6	2	2	2	4	2	1	1		6
6.4.	Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ	6	2	2	2	4	1			1	10
6.5.	Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям	6	2	2	2	4					10
7.	Модуль 7. Корекція вторинних відхилень дітей з порушеннями зору засобами ЛФК										
7.1.	Тема 7.1. Особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору	4	2		2	6	1	1			6
7.2.	Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	6	2	2	2	4	2	1		1	8
7.3.	Тема 7.3. Організація занять ЛФК	3		2	1	5	1		1		4
Разом		139	54	44	41	131	36	20	6	10	234

IV. Зміст дисципліни

№ з/п	4.1. Назва модулів, тем та їх зміст	К-сть годин	
		Всього	в т.ч. лекцій
1.	Модуль 1. Методика сенсорного виховання та корекції розвитку дітей з порушеннями зору дошкільного та молодшого шкільного віку	20	4
1.1.	Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери Визначення завдань сенсорного виховання, зв'язок із суміжними дисциплінами. Особливості сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору. Значення та місце сенсорного виховання у системі навчальних занять. Завдання і зміст роботи із сенсорного виховання спеціального дошкільного закладу для	10	2

1.2.	<p>дітей з порушеннями зору. Методи та прийоми сенсорного виховання дітей з порушеннями зору. Методи наукових досліджень у спеціальній методиці сенсорного виховання.</p> <p>Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня розвитку дитини з порушеннями зору</p> <p>Проведення розгорнутого тифлопедагогічного обстеження. Методика обстеження рівня сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору. Основні етапи обстеження: обстеження дітей раннього і молодшого дошкільного віку; обстеження дітей середнього і старшого дошкільного віку; поточне обстеження – за потреби; підсумкове обстеження дітей усіх вікових груп. Індивідуальна картка обстеження та розвитку дитини. Методика перспективного планування сенсорного розвитку дитини. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23</p>	10	2
2.	<p>Модуль 2. Методика розвитку сприймання у дітей з порушеннями зору</p>	30	6
2.1.	<p>Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору</p> <p>Місце дотикового сприймання у компенсації порушень зору. Види дотикового сприймання. Методика навчання дітей з порушеннями зору прийомів дотикового обстеження предметів. Методика проведення гімнастики на розслаблення м'язів кистей рук. Методика розвитку дрібної моторики пальців рук дітей з порушеннями зору. Дидактичні ігри та вправи для розвитку дотикового сприймання.</p>	10	2
2.2.	<p>Тема 2.2. Методика розвитку слухового сприймання у дітей з порушеннями зору</p> <p>Розвиток слухового сприймання на корекційних заняттях. Значення слухового сприймання у компенсації порушень зору. Методика розвитку слухового сприймання у дітей з порушеннями зору. Дидактичні ігри та вправи для розвитку слухового сприймання.</p>	10	2
2.3.	<p>Тема 2.3. Методика розвитку зорового сприймання у дітей з порушеннями зору</p> <p>Зміст, завдання та організація занять з розвитку зорового сприймання у спеціальному дошкільному закладі для дітей з порушеннями зору. Методика розвитку зорового сприймання та активізації зорових функцій: розвиток оптичної уваги, візуальне впізнавання предметів, орієнтування у просторі, розвиток плавності рухів очних яблук у різних напрямках (справа наліво і зліва направо, зверху вниз і навпаки), розвиток активного фіксування погляду на предметі. Дидактичні ігри та вправи для розвитку зорового сприймання у дітей з порушеннями зору. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23</p>	10	2
3.	<p>Модуль 3. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій</p>	30	6
3.1.	<p>Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку</p> <p>Дидактичні принципи планування занять із сенсорного виховання. Взаємозв'язок сенсорного виховання з іншими напрямками роботи в спеціальному дошкільному закладі. Корекційно-компенсаторні цілі сенсорного виховання на різних</p>	10	2

<p>3.2.</p>	<p>вікових етапах. Методика планування індивідуальних та підгрупових занять із сенсорного виховання.</p> <p>Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)</p> <p>Основні сенсорні функції – розрізнення за кольором, формою, розміром. Особливості сприймання кольору дошкільниками зі зниженим зором. Методика засвоєння системи еталонів кольору. Методика формування способу зіставлення предметів з кольоровим зразком. Методика формування зорового аналізу зіставлення та чергування кольорів. Методика навчання дітей зі зниженим зором утворення нових кольорів шляхом змішування фарб. Методика ознайомлення незрячих дітей з кольором. Еталони форми. Методика навчання дітей з порушеннями зору засвоєння форм геометричних фігур. Методика формування способу зіставлення форм предметів з геометричними зразками. Методика навчання аналізу складної форми шляхом використання полісенсорних зв'язків: дотиково-зорових, зорово-рухових, дотиково-рухових сенсорних функцій. Методика навчання дітей з порушеннями зору аналітичного сприймання складної форми і відтворення її з елементів. Методика навчання дітей з порушеннями зору співвідношення предметів за величиною і за окремими її вимірами: висотою, шириною, товщиною. Методика формування у дітей з порушеннями зору способу зіставлення (порівняння) предметів за величиною. Методика формування способу послідовного обстеження предмета за допомогою сенсорних еталонів (кольору, форми, величини, фактури тощо). Методика розвитку зв'язного мовлення в процесі розгорнутого опису предмета, що обстежується. Методика порівняння предметів і виділення суттєвих розрізнявальних ознак.</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>3.3.</p>	<p>Тема 3.3. Гра у сенсорному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку</p> <p>Місце дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей з глибокими порушеннями зору. Функції дидактичної гри (навчальна, виховна, контролююча). Види дидактичних ігор, які використовуються у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору. Особливості сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору у сюжетно-рольових іграх. Рухливі ігри як засіб сенсорного виховання дошкільників з порушеннями зору. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>4.</p>	<p>Модуль 4. Основи соціально-побутового орієнтування осіб із порушеннями зору</p>	<p>16</p>	<p>4</p>
<p>4.1.</p>	<p>Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі дошкільного закладу освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог.</p> <p>Поняття та завдання соціально-побутового орієнтування в корекційній роботі дошкільних навчальних закладів, шкіл/класів для дітей з порушеннями зору. Соціально-побутове орієнтування як основа самостійної діяльності і засіб соціальної адаптації людей з порушеннями зору. Поняття соціально-побутового</p>	<p>8</p>	<p>2</p>

4.2.	<p>орієнтування. Основні завдання корекційних занять із соціально-побутового орієнтування. Комплексний підхід у вирішенні проблеми соціально-побутового орієнтування учнів спеціальних шкіл та класів для дітей з порушеннями зору. Тематичний розподіл матеріалу із соціально-побутового орієнтування. Види та структура занять соціально-побутового орієнтування. Підготовка вчителя до заняття. Взаємодія вчителя і вихователя. Організація кабінету соціально-побутового орієнтування.</p> <p>Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти.</p> <p>Завдання і зміст корекційних занять із соціально-побутового орієнтування в СДНЗ для дітей з порушеннями зору. Планування корекційних занять із соціально-побутового орієнтування дошкільників з порушеннями зору різного віку, відповідно до навчальних програм та тематичних планів тифлопедагога. Соціалізація дітей з порушеннями зору та адаптація до умов дошкільного навчального закладу. Методика проведення тифлопедагогом корекційних занять із соціально-побутового орієнтування. Взаємозв'язок корекційних занять із соціально побутового орієнтування та загальноосвітніх занять тифлопедагога і вихователя.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-17,19,20,22</p>	8	2
5.	<p>Модуль 5. Організація та проведення занять з соціально-побутового орієнтування осіб із порушеннями зору</p>	100	20
5.1.	<p>Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна".</p> <p>Засвоєння учнями з порушеннями зору правил особистої гігієни, гігієнічних правил поведінки в місцях загального користування. Формування умінь користування умивальником, душем, туалетом. Формування навичок виконання ранкових і вечірніх гігієнічних процедур. Злагоджена діяльність вчителя та вихователя з формування умінь і навичок особистої гігієни у дітей з порушеннями зору. Знання й уміння, які мають засвоїти діти з порушеннями зору з розділу "Особиста гігієна" на різних вікових етапах.</p>	10	2
5.2.	<p>Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом та взуттям".</p> <p>Методика ознайомлення дітей з порушеннями зору із різними видами одягу, взуття, головних уборів, з правилами підбору, чищення і збереження, прасування, прання одягу. Формування навичок догляду за взуттям. Засвоєння учнями з порушеннями зору правил дбайливого догляду за одягом і взуттям: чищення, сушіння, проведення дрібного ремонту, зберігання. Знання та вміння, які мають сформуватися у дітей з порушеннями зору різного віку з розділу "Одяг та взуття".</p>	10	2
5.3.	<p>Тема 5.3. Методика проведення занять з розділів "Житло", "Побутові прилади".</p> <p>Ознайомлення дітей з порушеннями зору з різними видами житлових приміщень та приміщеннями школи. Вироблення в учнів з порушеннями зору навичок сухого і вологого прибирання приміщень. Ознайомлення із засобами догляду за житловими та</p>	10	2

5.4.	<p>побутовими приладами. Ознайомлення дітей з порушеннями зору із побутовими приладами, формування навичок користування ними. Правила безпечного користування. Знання та вміння, якими повинні оволодіти діти з порушеннями зору на різних вікових етапах з розділів "Житло", "Побутові прилади".</p> <p>Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування".</p> <p>Прийоми ознайомлення дітей з порушеннями зору із основними продуктами харчування. Визначення їхньої якості, із залученням збережених органів чуття. Правила зберігання продуктів. Дотримання правил комфортного простору під час приготування їжі. Ознайомлення з кухонним приладдям та допоміжними побутовими засобами. Ознайомлення з етапами приготування їжі, режимом харчування. Кухонний посуд, приладдя, їх види й призначення. Формування вмінь приготування найпростіших страв. Сервірування столу та прибирання зі столу. Засвоєння правил поведінки за столом. Знання та вміння, які повинні сформуватися у дітей різного віку з порушеннями зору із розділу "Харчування".</p>	10	2
5.5.	<p>Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт".</p> <p>Ознайомлення дітей з порушеннями зору з основними транспортними засобами, видами транспорту, правилами користування міським транспортом. Методика вивчення маршрутів до зупинок міського транспорту, засвоєння раціональних маршрутів пересування в різні точки міста, селища, найближчі населені пункти. Методика ознайомлення з транспортом приміського сполучення. Розклад. Напрямки. Придбання квитків. Методика ознайомлення із залізничним транспортом приміського та міжміського сполучення. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти діти з порушеннями зору у різні роки навчання в ході вивчення розділу "Транспорт".</p>	10	2
5.6.	<p>Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля".</p> <p>Методика ознайомлення учнів з порушеннями зору із різними видами магазинів, товарів. Пояснення понять "маркет", "мінімаркет", "супермаркет". Порядок купівлі товарів. Розрахунок. Орієнтування людей з порушеннями зору в магазинах. Проведення сюжетно-рольових ігор, екскурсій з теми "Торгівля", Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у дітей різного віку з порушеннями зору із розділу "Торгівля".</p>	10	2
5.7.	<p>Тема 5.7. Методика проведення занять з розділу "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення".</p> <p>Ознайомлення дітей з порушеннями зору з основними правилами етикету. Культура поведінки в гостях, у громадських місцях (театрі, музеї, церкві тощо). Етика спілкування з людьми різного віку при безпосередньому чи опосередкованому контакті. Культура невербальної комунікації. Різновиди та функції установ і закладів громадського призначення, правила поведінки, етикет та ділова комунікація. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти діти з порушеннями зору різного віку з розділів</p>	10	2

<p>5.8.</p> <p>5.9.</p> <p>5.10.</p>	<p>"Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення".</p> <p>Тема 5.8. Методика проведення занять з розділу "Медицина допомога", "Охорона здоров'я".</p> <p>Розширення життєвого досвіду дітей з порушеннями зору. Ознайомлення дітей з порушеннями зору з необхідністю охорони здоров'я, наданням першої допомоги. Методичні прийоми, які використовують для оволодіння дітьми практичними вміннями і навичками в організації власного життя. Методи навчання дітей з порушеннями зору охорони залишкового зору. Загартування, здоровий спосіб життя. Навчання користуванню основними засобами (електронний озвучений термометр, тонометр, глюкометр, особливості їх застосування при наданні допомоги). Знання, уміння й навички, якими опановують діти з порушеннями зору з розділу "Медицина допомога".</p> <p>Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації".</p> <p>Методика ознайомлення школярів з порушеннями зору з основними засобами зв'язку (пошта, телеграф, телефон). Види поштових відправлень (листи, бандеролі, посилки), особливості їх оформлення. Сучасні засоби комунікації. Користування мобільним телефоном, смартфоном, комп'ютером. Особливості їх використання людьми з порушеннями зору. Додаткові можливості засобів комунікації для осіб з порушеннями зору. Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у школярів з порушеннями зору з розділу "Засоби зв'язку".</p> <p>Тема 5.10. Методика проведення занять з розділу "Сім'я".</p> <p>Формування у дітей з порушеннями зору понять "сім'я", "родина", "склад сім'ї", "родовід" тощо. Побутові обов'язки та професії батьків. Встановлення особистісних взаємовідносин дітей з порушеннями зору в сім'ях: мати, батько, брат, сестра. Послідовність в ознайомленні учнів з посильною допомогою дорослим у побуті. Сімейні/родинні стосунки. Побудова сім'ї. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти школярі з порушеннями зору з розділу "Сім'я" у середніх і старших класах. Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-17,19,20,22</p>	<p>10</p> <p>10</p> <p>10</p>	<p>2</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>6.</p> <p>6.1.</p> <p>6.2.</p>	<p>Модуль 6. Спеціальна методика ритмічного виховання дітей з порушеннями зору дошкільного та молодшого шкільного віку</p> <p>Тема 6.1. Ритміка: визначення поняття. Історичний аспект</p> <p>Виникнення поняття «ритміка». Ритміко-гімнастичні системи ХХ століття. Переваги занять ритмікою для дітей з порушеннями зору. Мета та завдання ритміки. Методи музично-ритмічного виховання.</p> <p>Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору</p> <p>Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Взаємозв'язок ритміки з іншими дисциплінами. Зміст навчання ритміці у закладах освіти для дітей з порушеннями зору:</p>	<p>46</p> <p>8</p> <p>8</p>	<p>10</p> <p>2</p> <p>2</p>

<p>6.3.</p>	<p>спеціальні ритмічні вправи; ритміко-гімнастичні вправи; підготовчі до танців вправи, елементи танців, танці; музично-ритмічні та пісенно-мовні ігри.</p> <p>Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки</p> <p>Використання засобів ритміки в інших видах діяльності у закладах для дітей з порушеннями зору. Організація та методика проведення занять з ритміки. Методика навчання ритмічним вправам. Урок (заняття) з ритміки як основна форма роботи.</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>6.4.</p>	<p>Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ</p> <p>Мета, завдання і спрямованість комплексів ритмічних вправ. Послідовність складання. Принципи підбору вправ і музичного оформлення щодо вікових, фізичних можливостей й інтересів дітей.</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>6.5.</p>	<p>Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям</p> <p>Зміст навчання танцям дітей з порушеннями зору. Поетапність вивчення танців: початковий, технічний і танець з партнерами.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>7.</p>	<p>Модуль 7. Корекція вторинних відхилень дітей з порушеннями зору засобами ЛФК</p>	<p>28</p>	<p>4</p>
<p>7.1.</p>	<p>Тема 7.1. Особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору</p> <p>Загальні закономірності фізичного розвитку дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Специфічні особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору. Причини вторинних відхилень у фізичному розвитку дітей з порушеннями зору. Статистика наявності вторинних відхилень у фізичному розвитку дітей з порушеннями зору.</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>7.2.</p>	<p>Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору</p> <p>Врахування специфічних особливостей психічного та фізичного розвитку при використанні загальних дидактичних принципів навчання. Специфічні дидактичні принципи в лікувальній фізичній культурі. Специфіка методів навчання руховим діям дітей з порушеннями зору: основні вимоги до них.</p>	<p>10</p>	<p>2</p>
<p>7.3.</p>	<p>Тема 7.3. Організація занять ЛФК</p> <p>Принципи комплектування груп для занять ЛФК. Протипоказання до занять. Особливості побудови занять з ЛФК. Форми проведення занять з ЛФК. Методичні рекомендації до проведення занять ЛФК. Використання та розвиток збережених аналізаторів в ході занять ЛФК.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23</p>	<p>8</p>	

4.2. Плани семінарських, практичних, лабораторних занять Зміст завдань до семінарських (практичних, лабораторних) занять

Модуль 1

Практичне заняття. Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери

Питання для вивчення та обговорення

1. Визначення завдань сенсорного виховання.
2. Особливості сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору.
3. Значення та місце сенсорного виховання у системі навчальних занять.
4. Завдання і зміст роботи із сенсорного виховання дітей з порушеннями зору дошкільного віку.
5. Методи та прийоми сенсорного виховання дітей з порушеннями зору.

Лабораторне заняття. Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня сенсорного розвитку дитини з порушеннями зору

1. Складові протоколу обстеження сенсорного розвитку дитини з порушеннями зору (на базі спеціального освітнього закладу).
2. Представлення, аналіз, обговорення та захист заповненого протоколу обстеження дитини з порушеннями зору.
3. Складання плану перспективного сенсорного розвитку дитини з порушеннями зору.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23

Модуль 2

Практичне заняття. Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору

1. Місце дотикового сприймання у компенсації порушень зору.
2. Види дотикового сприймання.
3. Методика навчання дітей з порушеннями зору прийомів дотикового обстеження предметів.
4. Методика проведення гімнастики на розслаблення м'язів кистей рук.
5. Методика розвитку дрібної моторики пальців рук дітей з порушеннями зору.
6. Дидактичні ігри та вправи для розвитку дотикового сприймання.

Лабораторне заняття. Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору

1. Презентація та проведення 3 дидактичних ігор на розвиток дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору: тема, мета, хід гри (з наочністю).
2. Презентація та проведення комплексу пальчикової гімнастики (10 вправ).

Практичне заняття. Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору

1. Розвиток слухового сприймання на корекційних заняттях.
2. Значення слухового сприймання у компенсації порушень зору.
3. Методика розвитку слухового сприймання у дітей з порушеннями зору.
4. Дидактичні ігри та вправи для розвитку слухового сприймання.

Лабораторне заняття. Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору

1. Спостереження та аналіз корекційних занять із розвитку слухового сприймання

(на базі спеціального навчального закладу для дітей з порушеннями зору чи у відеоперегляді).

2. Захист тематичного опорного конспекту "Значення слухового сприймання у компенсації порушень зору".

3. Проведення 3 дидактичних ігор на розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору: тема, мета, хід гри (з адекватною наочністю).

Практичне заняття. Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору

1. Зміст, завдання та організація занять з розвитку зорового сприймання у спеціальному дошкільному закладі для дітей з порушеннями зору.

2. Методика розвитку зорового сприймання та активізації зорових функцій: розвиток оптичної уваги, візуальне впізнавання предметів, орієнтування у просторі, розвиток плавності рухів очних яблук у різних напрямках (справа наліво і зліва направо, зверху вниз і навпаки), розвиток активного фіксування погляду на предметі.

3. Дидактичні ігри та вправи для розвитку зорового сприймання у дітей з порушеннями зору.

Лабораторне заняття. Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору

1. Презентувати картотеку дидактичних ігор та вправ з розвитку зорового сприймання дошкільників з різним режимом зорового навантаження: на розвиток оптичної уваги, розвиток рухів очних яблук та активної фіксації погляду на предметі, візуальне впізнавання предмета, орієнтування у просторі, розвиток гнозису (тема, мета, хід гри).

2. Підібрати і провести віршовані фізкультхвилинки для розвитку зорового сприймання дітей з порушеннями зору (5).

3. Проведення однієї дидактичної гри на розвиток зорового сприймання у дітей з порушеннями зору.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23

Модуль 3

Практичне заняття. Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку

1. Дидактичні принципи планування занять із сенсорного виховання.

2. Взаємозв'язок сенсорного виховання з іншими напрямками роботи в спеціальному дошкільному закладі.

3. Корекційно-компенсаторні цілі сенсорного виховання на різних вікових етапах.

4. Методика планування індивідуальних та підгрупових занять із сенсорного виховання.

Лабораторне заняття. Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку

1. Розробка занять із сенсорного виховання та корекції розвитку дітей з порушеннями зору.

2. Аналіз планів тифлопедагога.

Практичне заняття. Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)

1. Основні сенсорні функції – розрізнення за кольором, формою, розміром.

2. Особливості сприймання кольору дошкільниками зі зниженим зором.

3. Методика засвоєння системи еталонів кольору.

4. Методика формування способу зіставлення предметів з кольоровим зразком.

Методика формування зорового аналізу зіставлення та чергування кольорів. Методика навчання дітей зі зниженим зором утворення нових кольорів шляхом змішування фарб.

Методика ознайомлення незрячих дітей з кольором.

5. Еталони форми. Методика навчання дітей з порушеннями зору засвоєння форм геометричних фігур. Методика формування способу зіставлення форм предметів з геометричними зразками.

6. Методика навчання аналізу складної форми шляхом використання полісенсорних зв'язків: дотиково-зорових, зорово-рухових, дотиково-рухових сенсорних функцій. Методика навчання дітей з порушеннями зору аналітичного сприймання складної форми і відтворення її з елементів.

7. Методика навчання дітей з порушеннями зору співвідношення предметів за величиною і за окремими її вимірами: висотою, шириною, товщиною. Методика формування у дітей з порушеннями зору способу зіставлення (порівняння) предметів за величиною.

8. Методика формування способу послідовного обстеження предмета за допомогою сенсорних еталонів (кольору, форми, величини, фактури тощо).

9. Методика розвитку зв'язного мовлення в процесі розгорнутого опису предмета, що обстежується. Методика порівняння предметів і виділення суттєвих розрізняювальних ознак.

Лабораторне заняття. Тема 3.3. Гра у корекційному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку

1. Місце дидактичних ігор у сенсорному розвитку дітей з глибокими порушеннями зору.

2. Функції дидактичної гри (навчальна, виховна, контролююча).

3. Види дидактичних ігор, які використовуються у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.

4. Особливості сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору у сюжетно-рольових іграх.

5. Рухливі ігри як засіб сенсорного виховання дошкільників з порушеннями зору.

6. Проведення дидактичних ігор на розвиток у дошкільників з порушеннями зору:

- кольоророзрізнення;
- розрізнення за формою;
- розрізнення за величиною.

Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23

Модуль 4

Практичне заняття. Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі дошкільного закладу освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог

1. Визначення понять соціально-побутового орієнтування та самообслуговування.

2. Соціально-побутове орієнтування як основа самостійної життєвої діяльності і засіб соціальної адаптації людей з порушеннями зору.

3. Заняття із соціально-побутового орієнтування в структурі корекційної роботи закладу для дітей з порушеннями зору, інклюзивного класу.

4. Основні завдання корекційних занять із соціально-побутового орієнтування.

5. Комплексний підхід у вирішенні проблеми соціально-побутового орієнтування дітей з порушеннями зору.

6. Програмні вимоги до занять із соціально-побутового орієнтування у різних класах.

7. Порівняльна характеристика та аналіз існуючих програм із соціально-побутового орієнтування для учнів молодших, середніх та старших класів з порушеннями зору.

8. Тематичний розподіл матеріалу із соціально-побутового орієнтування.

9. Види та структура занять соціально-побутового орієнтування.

10. Підготовка вчителя до заняття.

11. Взаємодія тифлопедагога й вихователя (батьків) у формуванні соціально-побутових навичок учнів з порушеннями зору.

Практичне заняття. Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти

1. Завдання і зміст корекційних занять із соціально-побутового орієнтування в СДЗО для дітей з порушеннями зору. Планування корекційних занять із соціально-побутового орієнтування дошкільників з порушеннями зору різного віку, відповідно до навчальних програм та тематичних планів тифлопедагога.

2. Соціалізація дітей із порушеннями зору та адаптація до умов дошкільного навчального закладу.

3. Методика проведення тифлопедагогом корекційних занять із соціально-побутового орієнтування.

4. Взаємозв'язок корекційних занять із соціально побутового орієнтування та загальноосвітніх занять тифлопедагога і вихователя.

Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-17,19,20,22

Модуль 5

Практичне заняття. Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"

1. Засвоєння учнями з порушеннями зору правил особистої гігієни, гігієнічних правил поведінки в місцях загального користування.

2. Формування умінь користування умивальником, душем, туалетом.

3. Формування навичок виконання ранкових і вечірніх гігієнічних процедур.

4. Злагоджена діяльність вчителя та вихователя з формування умінь і навичок особистої гігієни у дітей з порушеннями зору.

5. Знання й уміння, які мають засвоїти діти з порушеннями зору з розділу "Особиста гігієна" на різних вікових етапах.

Лабораторне заняття. Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок особистої гігієни у дітей з порушеннями зору.

2. Знання й уміння, які мають засвоїти діти з порушеннями зору з розділу "Особиста гігієна" на різних вікових етапах.

3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"

1. Методика ознайомлення дітей з порушеннями зору із різними видами одягу, взуття, головних уборів, з правилами підбору, чищення і збереження, прасування, прання одягу.

2. Формування навичок догляду за взуттям.

3. Засвоєння учнями з порушеннями зору правил дбайливого догляду за одягом і взуттям: чищення, сушіння, проведення дрібного ремонту, зберігання.

4. Знання та вміння, які мають сформуватися у дітей з порушеннями зору різного віку з розділу "Одяг та взуття".

Лабораторне заняття. Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок догляду за одягом, гігієнічних правил поведінки в місцях загального користування у дітей з порушеннями зору.

2. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям" у різних класах.

3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.3. Методика проведення занять з розділу "Житло", "Побутові прилади"

1. Ознайомлення дітей з порушеннями зору з різними видами житлових приміщень та приміщеннями школи.

2. Вироблення в учнів з порушеннями зору навичок сухого і вологого прибирання приміщень.

3. Ознайомлення із засобами догляду за житловими та побутовими приладами.

4. Ознайомлення дітей з порушеннями зору із побутовими приладами, формування навичок користування ними.

5. Правила безпечного користування.

6. Знання та вміння, якими повинні оволодіти діти з порушеннями зору на різних вікових етапах з розділів "Житло", "Побутові прилади".

Лабораторне заняття. Тема 5.3. Методика проведення занять з розділів "Житло", "Побутові прилади"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок користування побутовими приладами у дітей з порушеннями зору.

2. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділів "Житло", "Побутові прилади" у різних класах.

3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"

1. Прийоми ознайомлення дітей з порушеннями зору із основними продуктами харчування.

2. Визначення їхньої якості, із залученням збережених органів чуття.

3. Правила зберігання продуктів.

4. Дотримання правил комфортного простору під час приготування їжі.

5. Ознайомлення з кухонним приладдям та допоміжними побутовими засобами.

6. Ознайомлення з етапами приготування їжі, режимом харчування.

7. Кухонний посуд, приладдя, їх види й призначення.

8. Формування умінь приготування найпростіших страв.

9. Сервірування столу та прибирання зі столу.

10. Засвоєння правил поведінки за столом.

11. Знання та вміння, які повинні сформуватися у дітей різного віку з порушеннями зору із розділу "Харчування".

Лабораторне заняття. Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"

1. Знання та вміння, які повинні сформуватися у школярів з порушеннями зору різного віку із розділу "Харчування".

2. Аналіз планів-конспектів занять.

Практичне заняття. Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"

1. Ознайомлення дітей з порушеннями зору з основними транспортними засобами, видами транспорту, правилами користування міським транспортом.

2. Методика вивчення маршрутів до зупинок міського транспорту, засвоєння раціональних маршрутів пересування в різні точки міста, селища, найближчі населені пункти.

3. Методика ознайомлення з транспортом приміського сполучення. Розклад. Напрямки. Придбання квитків.

4. Методика ознайомлення із залізничним транспортом приміського та міжміського сполучення.

5. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти діти з порушеннями зору у різні роки навчання в ході вивчення розділу "Транспорт".

Лабораторне заняття. Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"

1. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти школярі з порушеннями зору під час вивчення розділу "Транспорт" у різних класах.

2. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"

1. Методика ознайомлення учнів з порушеннями зору із різними видами магазинів, товарів.

2. Пояснення понять "маркет", "мінімаркет", "супермаркет".

3. Порядок купівлі товарів. Розрахунок.

4. Орієнтування людей з порушеннями зору в магазинах.

5. Проведення сюжетно-рольових ігор, екскурсій з теми "Торгівля".

6. Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у дітей різного віку з порушеннями зору із розділу "Торгівля".

Лабораторне заняття. Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"

1. Складання сюжетно-рольових ігор з теми.

2. Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у школярів з порушеннями зору із розділу "Торгівля" в різні роки навчання.

3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"

1. Ознайомлення дітей з порушеннями зору з основними правилами етикету.

2. Культура поведінки в гостях, у громадських місцях (театрі, музеї, церкві тощо).

3. Етика спілкування з людьми різного віку при безпосередньому чи опосередкованому контакті.

4. Культура невербальної комунікації.

5. Різновиди та функції установ і закладів громадського призначення, правила поведінки, етикет та ділова комунікація.

6. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти діти з порушеннями зору різного віку з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення".

Лабораторне заняття. Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок поведінки у громадських місцях у дітей з порушеннями зору.

2. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення" у різних класах.

3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Практичне заняття. Тема 5.8. Методика проведення занять з розділів: "Медична допомога", "Охорона здоров'я"

1. Розширення життєвого досвіду дітей з порушеннями зору.
2. Ознайомлення дітей з порушеннями зору з необхідністю охорони здоров'я, наданням першої допомоги.
3. Методичні прийоми, які використовують для оволодіння дітьми практичними вміннями і навичками в організації власного життя.
4. Методи навчання дітей з порушеннями зору охорони залишкового зору.
5. Загартування, здоровий спосіб життя.
6. Навчання користуванню основними засобами (електронний озвучений термометр, тонометр, глюкометр, особливості їх застосування при наданні допомоги).
7. Знання, уміння й навички, якими опановують діти з порушеннями зору з розділу "Медична допомога".

Лабораторне заняття. Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок користуватися засобами зв'язку та комунікації у дітей з порушеннями зору.
2. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації" у різних класах.
3. Аналіз заняття вчителя за схемою.

Лабораторне заняття. Тема 5.10. Методика проведення занять з розділу "Сім'я"

1. Спостереження за діяльністю вчителя та вихователя з формування умінь і навичок поведінки в сім'ї у дітей з порушеннями зору.
 2. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділу "Сім'я" у різних класах.
 3. Аналіз заняття вчителя за схемою.
- Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-17,19,20,22

Модуль 6

Практичне заняття. Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору

1. Ритміка: визначення, значення у розвитку дитини з порушеним зором.
2. Історичний розвиток ритміки. Танець. Історія та філософія танцю.
3. Мета та завдання ритміки
4. Зв'язок ритміки з іншими науками та дисциплінами.
5. Зміст навчання ритміці у закладах освіти для дітей зі зниженим зором
6. Спеціальні ритмічні вправи
7. Ритміко-гімнастичні вправи
8. Підготовчі до танців вправи, елементи танців, танці
9. Музично-ритмічні та пісенно-мовні ігри

Практичне заняття. Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки

1. Використання засобів ритміки в інших видах діяльності у закладах для дітей з порушеннями зору.
2. Організація та методика проведення занять з ритміки.
3. Методика навчання ритмічним вправам.
4. Урок (заняття) з ритміки як основна форма роботи.

Лабораторне заняття. Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки

Проаналізувати зміст програм з Ритміки у спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.

Практичне заняття. Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ

1. Мета, завдання і спрямованість комплексів ритмічних вправ.
2. Послідовність складання.
3. Принципи підбору вправ і музичного оформлення щодо вікових, фізичних можливостей й інтересів дітей.

Лабораторне заняття. Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ

Завдання: підготувати та продемонструвати комплекс вправ ритмічної фізхвилинки, музично-ритмічні ігри, танцювальний комплекс.

Практичне заняття. Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям

1. Зміст навчання танцям дітей з порушеннями зору.
2. Поетапність вивчення танців: початковий, технічний і танець з партнерами.

Лабораторне заняття. Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям

Завдання: підготувати та продемонструвати елементи українського народного танцю, малий квадрат вальсу, хореографічні позиції рук, ніг.

Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23

Модуль 7

Лабораторне заняття. Тема 7.1. Особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору

Завдання: Проаналізувати літературні джерела стосовно фізичного розвитку дітей з порушеннями зору

Практичне заняття. Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору

1. Врахування специфічних особливостей психічного та фізичного розвитку при використанні загальних дидактичних принципів навчання.
2. Специфічні дидактичні принципи в лікувальній фізичній культурі.
3. Специфіка методів навчання руховим діям дітей з порушеннями зору: основні вимоги до них.

Лабораторне заняття. Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору

Завдання: Проаналізувати зміст програм з ЛФК у спеціальних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.

Практичне заняття. Тема 7.3. Організація занять ЛФК

1. Принципи комплектування груп для занять ЛФК.
2. Протипоказання до занять.
3. Особливості побудови занять з ЛФК.
4. Форми проведення занять з ЛФК.
5. Методичні рекомендації до проведення занять ЛФК.
6. Використання та розвиток збережених аналізаторів в ході занять ЛФК.

Лабораторне заняття. Тема 7.3. Організація занять ЛФК

Завдання: підготувати та продемонструвати комплекс вправ для корекції вторинних відхилень (ЛФК)

Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23

4.3. Організація самостійної та індивідуальної роботи студентів

Зміст завдань для самостійної та індивідуальної роботи студентів

№ з/п	Назви модулів і тем	Зміст завдань до СРС	Форми виконання/звітності
1.	Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери	<p>1. Ведення опорного конспекту-словника "сенсорний розвиток", "сенсорне виховання", "сенсорна культура" тощо.</p> <p>2. Підготовка рефератів за приблизною тематикою: Система сенсорного виховання за М. Монтессорі. Завдання і зміст роботи із сенсорного виховання спеціального дошкільного закладу для дітей з порушеннями зору. Принципи сенсорного виховання дітей з порушеннями зору. Методи і прийоми сенсорного виховання дітей з порушеннями зору. Корекційна спрямованість сенсорного виховання дітей з порушеннями зору.</p>	представлення словника, оперування поняттями, реферат
2.	Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня розвитку дитини з порушеннями зору	<p>Складання протоколу обстеження сенсорного розвитку дитини з порушеннями зору.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23</p>	протокол обстеження сенсорного розвитку дитини з порушеннями зору
3.	Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору	<p>1. Конспектування праць: Сасіна І. О. Зміст роботи тифлопедагога в дошкільному закладі // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки. Зб. наукових праць. Випуск 3. – К., 2004. – С. 72 – 80.</p> <p>2. Чопик Л. І. Організація корекційно-компенсаторної роботи з дітьми, що мають порушення зору: методичні рекомендації</p>	опорний конспект

		для тифлопедагогів і вихователів спеціальних дошкільних закладів спеціальних груп для дітей з порушеннями зору при дитячих садках загального типу. – Вінниця, 2003. – 40с.	
4.	Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору	Підготовка презентації в PowerPoint сучасних звукових іграшок для розвитку слухового сприймання дітей з порушеннями зору.	презентація
5.	Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору	1. Підготовка доповіді на обрану тему: - Основні зорові функції та їх порушення. - Розвиток зорового сприймання дітей з порушеннями зору. 2. Опрацювати матеріали посібника: Гребенюк Т. М., Сасіна І. О., Тімакова Ю. В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання дошкільників з вадами зору: Навчальний посібник. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – 148 с. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23	доповідь
6.	Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку	Творчі завдання з виготовлення сенсорного килимка, сенсорної коробки, дошки, тактильної книги для дошкільників тощо.	виконані творчі завдання
7.	Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)	1. Підготовка реферату на одну з обраних тем: Порушення кольоросприймання та їх особливості. Кольоротерапія у вихованні дошкільників з порушеннями зору. 2. Опрацювання матеріалів книги: Дивненко Г. А. Цветовое восприятие у	реферат

		дошкольников с нарушением зрения: формирование и развитие (из опыта работы). Пособие для дефектологов, воспитателей детского сада. – М.: Издательство ООО НИПКЦ "Восход-А", 2008. – 96 с. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23	
8.	Тема 3.3. Гра у корекційному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку	1. Конспектування матеріалів: ➤ Гребенюк Т. М. Дидактична гра у навчанні та вихованні дітей з вадами зору // Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки. Збірник наукових праць. – К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. – Випуск 4. – С. 26-35. ➤ Свиридюк Т. П. Педагогическое руководство игровой деятельностью детей с нарушениями зрения дошкольного возраста. – К., 1981. – 58 с. Рекомендовані інформаційні джерела: 1,2,3,5,8,14,18,19,20,21,23	конспект
9.	Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі дошкільного закладу освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог	Складання словника термінів з СПО.	словник термінів
10.	Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти	1. Письмовий аналіз програм із соціально-побутового орієнтування для СДНЗ для дітей із порушеннями зору. 2. План-конспект заняття. 3. Доповідь на теми: Соціалізація дитини із порушеннями зору засобами корекційного навчання на	опорний конспект, доповідь

		<p>заняттях із соціально-побутового орієнтування.</p> <p>Роль сформованості навичок самообслуговування в адаптації дитини із порушеннями зору до дошкільного навчального закладу.</p> <p>Взаємодія тифлопедагога та вихователя в реалізації корекційної спрямованості навчально-виховного процесу в СЗДО.</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-17,19,20,22</p>	
11.	Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"	<p>1. Знання й уміння, які мають засвоїти учні з порушеннями зору з розділу "Особиста гігієна" у середніх і старших класах.</p> <p>2. Перевірка плану-конспекту заняття.</p>	опорний конспект, план-конспект заняття
12.	Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"	<p>1. Знання та вміння, які мають сформуватися у школярів з порушеннями зору середніх і старших класів з розділу "Одяг та взуття".</p> <p>2. Перевірка плану-конспекту заняття.</p>	опорний конспект, план конспект заняття
13.	Тема 5.3. Методика проведення занять з розділу "Житло", "Побутові прилади"	<p>1. Знання та вміння, якими повинні оволодіти учні з порушеннями зору з розділів "Житло" та "Побутові прилади" у різних класах.</p> <p>2. Складання плану-конспекту заняття.</p> <p>3. Створення пам'ятки для учнів з безпечного поводження з побутовими приладами.</p>	опорний конспект, план конспект заняття, розроблені пам'ятки для учнів
14.	Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"	<p>1. Знання та вміння, які повинні сформуватися у школярів середніх і старших класів з порушеннями зору із розділу "Харчування".</p> <p>2. Презентація допоміжних побутових засобів, якими люди</p>	опорний конспект, план конспект заняття, презентація

		<p>з порушеннями зору користуються на кухні.</p> <p>3. Вимоги до комфортного простору для людини з порушеннями зору під час приготування їжі.</p> <p>4. План-конспект заняття.</p>	
15.	Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"	<p>1. Доповіді на тему: Особливості орієнтування осіб з порушеннями зору на зупинках громадського транспорту. Поводження дітей з порушеннями зору на вулиці (дороги, проїжджі частини, тротуари тощо). Поведінка дітей з порушеннями зору у громадському транспорті.</p> <p>2. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти школярі з порушеннями зору під час вивчення розділу "Транспорт" у середніх і старших класах.</p> <p>3. План-конспект заняття.</p>	опорний конспект, план конспект заняття, доповідь
16.	Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"	<p>1. Складання словничка для учнів: "магазин": продовольчий, промтоварний, господарський, "універмаг", "маркет", "мінімаркет", "супермаркет", "мегамаркет", "гіпермаркет", "ринок", "базар" тощо.</p> <p>2. Розробка ігор на вивчення різних груп товарів, відділів та різновидів магазинів (3 гри).</p> <p>3. Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у школярів з порушеннями зору (у різних класах) із розділу "Торгівля".</p> <p>4. Доповідь на тему: "Особливості орієнтування людей з порушеннями зору в магазинах різних видів".</p> <p>5. Складання плану-конспекту заняття.</p>	опорний конспект, план конспект заняття, словник термінів, ігри, доповідь

17.	Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"	<p>1. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти школярі з порушеннями зору з розділу "Культура поведінки та спілкування", "Установи і заклади громадського призначення" у середніх і старших класах.</p> <p>2. Доповіді на тему: Культура поведінки осіб з порушеннями зору та допомога їм у різних громадських місцях (за вибором студента).</p> <p>Законспектувати статті: Зальцман Л. М. Формирование коммуникативной компетентности незрячих детей средствами невербального общения / Проблемы этического и эстетического воспитания детей и молодежи с нарушением зрения. – М, 2004. Назарова О. П. Навчально-методичне забезпечення корекційних занять із соціально-побутового орієнтування учнів спеціальних шкіл для дітей з порушеннями зору / Теорія і практика тифлопедагогіки. – 2010. – №4.</p>	опорний конспект, доповідь
18.	Тема 5.8. Методика проведення занять з розділів: "Медична допомога", "Охорона здоров'я"	<p>1. Уміння й навички, якими мають оволодіти молодші школярі з порушеннями зору з розділу "Медична допомога", а також школярі середніх і старших класів з розділу "Охорона здоров'я".</p> <p>2. Підготувати план-конспект заняття з теми для певного класу (за вибором студента).</p> <p>3. Зробити список медичних засобів та приладів, з якими слід ознайомити дітей з порушеннями зору у різних класах.</p>	план конспект заняття, доповідь, письмовий аналіз програм, список медичних засобів та приладів

		<p>4. Підготувати доповідь на одну з тем:</p> <p>Пропагування здорового образу життя серед школярів з порушеннями зору.</p> <p>Загартовування організму.</p> <p>Вітаміни та їх вплив на здоров'я дитини з порушеннями зору.</p> <p>Здоров'язбережувальні технології у корекційному навчанні дітей з порушеннями зору.</p>	
19.	Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації"	<p>1. Підготувати презентацію на теми:</p> <p>Новітні засоби зв'язку, якими користуються люди з порушеннями зору.</p> <p>Засоби комунікації, які допомагають людям з порушеннями зору. Особливості користування ними.</p> <p>2. Знання, уміння й навички, які мають сформуватися у школярів з порушеннями зору (у різних класах) з розділу "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації".</p> <p>2. Підготувати план-конспект заняття з теми для певного класу (за вибором студента).</p>	план конспект заняття, письмовий аналіз програм, презентація
20.	Тема 5.10. Методика проведення занять з розділу "Сім'я"	<p>1. Знання, уміння й навички, якими мають оволодіти школярі з порушеннями зору з розділу "Сім'я" у середніх і старших класах.</p> <p>2. План-конспекту заняття.</p> <p>3. Складання власного родоводу та розкриття методики вивчення цієї теми зі школярами із порушеннями зору (індивідуальний і диференційований підхід).</p> <p>Рекомендовані інформаційні джерела: 2,3,6-</p>	опорний конспект, план конспект заняття, письмовий аналіз програм

		17,19,20,22	
21.	Тема 6.1. Ритміка: визначення поняття. Історичний аспект	Реферування матеріалів з теми «Історія розвитку ритміки й танцю: з давнини і до наших часів».	реферат
22.	Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	Підготувати доповідь з курсу (тема за вибором студента). Складіть перелік труднощів, що виникають у дітей зі зниженим зором під час розучування танцювальних рухів і вправ. Розробіть проект ідеального місця для проведення уроку ритміки із незрячими школярами.	доповідь; письмова робота; проект
23.	Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки	Класифікувати вправи, які використовуються під час занять ритмікою. Придумати по 10 вправ на кожну з груп. Використовуючи знання з курсу «С/м фізичного виховання» і додаткову літературу, скласти перелік протипоказань до занять ритмікою. Зробіть підбірку рухливих ігор, які могли б використовуватись як музично-ритмічні для дітей зі зниженим зором.	письмові роботи
24.	Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ	Зробити детальний опис двох музично-ритмічних ігор для різних груп дітей (за віком і порушенням зору). Проаналізуйте особливості проведення музично-ритмічних ігор з дітьми зрячими, зі зниженим зором та незрячими. Вкажіть на спільне та відмінне.	письмові роботи
25.	Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям	Спостереження уроку ритміки в спеціальній школі для дітей з порушеним зором. Випишіть і поясніть основні терміни та поняття, що містяться в першому модулі.	письмові роботи

		Довести і обґрунтувати думку про те, що танець є надбанням людства, а не запозиченням у представників тваринного світу. Визначте умови ефективного розучування танців. Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23	
26.	Тема 7.1. Особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору	Підготувати доповідь з курсу (тема за вибором студента).	доповідь
27.	Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	Пригадати способи організації дітей для виконання фізичних вправ і проілюструвати	письмові роботи
28.	Тема 7.3. Організація занять ЛФК	Підготувати комплекс вправ для корекції вторинних відхилень (ЛФК) Рекомендовані інформаційні джерела: 5,6,9,10,11,12,17,22,23	письмові роботи

V. Контроль якості знань студентів

5.1. Форми і методи поточного контролю та критерії оцінювання знань студентів

усний (поточний та підсумковий) контроль:

– опитування, виступ, доповідь, диспут, презентація.

письмовий (поточний та підсумковий) контроль:

– тести, самостійні письмові роботи, реферати, підготовка конспекту планування роботи вчителя, корекційно-виховних заходів;

самоконтроль студентів:

– самоперевірка, взаємоперевірка, самотестування.

5.2. Форми і методи підсумкового контролю та критерії оцінювання знань студентів

Завдання для контролю.

Тести (зразок)

Завдання до контрольної роботи (приклад тестових завдань, модуль 1)

1. Сенсорний розвиток дитини – це _____

2. Поняття "сенсорна культура" було введено у дошкільну педагогіку:

- а) Марією Монтесорі;
- б) Л.С. Виготським;
- в) А.В. Запорожцем;

г) А.П. Усовою.

3. Основні завдання сенсорного виховання у спеціальних дошкільних закладах для дітей з порушеннями зору:

- а) розвиток мовлення;
- б) розвиток зорового та дотикового сприймання;
- в) формування основних сенсорних функцій;
- г) розвиток аналізуючого спостереження;
- д) формування та розвиток просторових умінь та навичок;
- е) розвиток слухового сприймання;
- є) ознайомлення з навколишнім.

4. Специфіка реалізації принципу корекційної спрямованості сенсорного виховання полягає у:

- а) створенні умов для накопичення чуттєвого досвіду;
- б) вербалізації вилученої про предмет інформації;
- в) використанні системи сенсорних еталонів, як основи для аналізуючого сприймання;
- г) систематичності та послідовності навчання;
- д) використанні всіх збережених аналізаторів;
- е) індивідуальному підході до кожної дитини.

5. Формування загальних сенсорних функцій у дошкільників з порушеннями зору передбачає:

- а) розрізнення кольору;
- б) розрізнення форми;
- в) розрізнення просторових понять;
- г) розрізнення величини;
- д) аналітичне сприймання предмета.

6. Цілеспрямоване ознайомлення дітей із сенсорними еталонами необхідно здійснювати на:

- а) першому році життя;
- б) другому році життя;
- в) третьому році життя;
- г) четвертому році життя;
- д) п'ятому році життя.

7. До наочних методів сенсорного виховання дошкільників з порушеннями зору належать:

- а) ігри;
- б) словесні інструкції;
- в) спостереження;
- г) розглядання картин;
- д) зображувальна діяльність;
- е) моделювання;
- є) демонстрація муляжів.

8. Навчання незрячих дітей обстеженню тварин доцільно розпочинати:

- а) з голови із наступним переходом до тулуба, хвоста, ніг (лап);
- б) з тулуба;
- в) з хвоста;
- г) зі знайомої частини.

9. Сенсорна функція розрізнення за кольором включає такі вміння:

- а) _____ ;
- б) _____ ;
- в) _____ ;
- г) _____ ;

д) _____;

е) _____.

10. Для активізації зору у дітей з косоокістю в період плеоптичного лікування чи є корисними вправи-ігри з кишеньковим ліхтариком: "Де засвітився ліхтарик?", "Порахуй, скільки разів засвітився ліхтарик", "Скільки горить ліхтариків?", "Простеж за вогниками", "Де горить вогник?":

а) так;

б) ні.

Приклад тестових завдань до модулю 5:

Варіант I

1. До розділу програми "Особиста гігієна" не входить тема/ми:

а) правила особистої гігієни;

б) гігієнічні правила поведінки в місцях загального користування;

в) вміння користування умивальником, душем, туалетом;

г) правила виконання ранкового та вечірнього туалету;

д) основні навички одягання та знімання одягу.

2. Залежно від виду одягу лицьову чи спідню сторону речі діти не завжди можуть визначити:

а) по швах;

б) по гудзиках;

в) по махрових нитках;

г) по підшитому краю одягу;

д) по якості тканини.

3. Під час вивчення розділу "Одяг та взуття" учні не отримують таких знань та вмінь, як:

а) дбайливе користування речами;

б) догляд за одягом та взуттям;

в) проведення дрібного ремонту;

г) придбання одягу та взуття;

д) зберігання одягу та взуття.

4. Які органи чуття найбільше допомагають молодшим школярам з порушеннями зору знаходити касу в супермаркеті:

а) дотик;

б) зір (залишковий, знижений);

в) нюх;

г) слух;

д) смак.

5. Який із зазначених способів перевірки готовності їжі є найбільш безпечним для дітей з порушеннями зору?

а) за кольором;

б) відчуття на смак;

в) фіксування часу;

г) інструментальний.

6. Починаючи з якого класу на заняттях з СПО вивчається розділ "Сім'я"?

а) підготовчого;

б) 1;

- в) 2;
- г) 3;
- д) 4;
- е) 5.

7. Вивчення якого розділу соціально-побутового орієнтування починається з 2 класу?

- а) "Одяг і взуття";
- б) "Медична допомога";
- в) "Житло";
- г) "Особиста гігієна";
- д) "Культура поведінки і спілкування";
- е) "Охорона здоров'я";
- є) "Засоби зв'язку";
- ж) "Харчування";
- з) "Транспорт";
- и) "Торгівля".

8. Яка із зазначених тем не входить до розділу "Культура поведінки та спілкування"?

- а) правильна постава людини;
- б) правила ввічливості;
- в) культура телефонної розмови;
- г) правила гостинності та поведінки в гостях;
- д) правила сервірування столу.
- е) культура поведінки в громадських місцях.

9. В облаштуванні кабінету соціально-побутового орієнтування виділяються такі зони:

- а) навчальна;
- б) спальна;
- в) житлова;
- г) пральна;
- д) санітарно-гігієнічна;
- е) кухонна;
- є) гостинна.

10. Яке із видів занять СПО відповідає наведеній нижче структурі?

- а) теоретичне;
- б) практичне;
- в) комбіноване.

- I. Організаційна частина.
- II. Актуалізація чуттєвого досвіду.
- III. Повідомлення теми і завдань заняття.
- IV. Вивчення нового матеріалу.
- V. Закріплення теоретичних положень.
- VI. Підсумок заняття.

Зразки тестових завдань для модулю 6

1. Ритміка є складовою частиною:

- а) фізичного виховання;
- б) трудового виховання;
- в) музичного виховання.

2. Ритміка являє собою симбіоз:

- а) пісень і танців;
- б) музики та співів;
- в) фізичних рухів і музики.

3. Значення ритміки полягає у:

- а) покращенні постави;
- б) навчанні голосно співати пісні;
- в) розвитку фізичних якостей;
- г) власний варіант відповіді.

4. Навчання танцям здійснюється у такій послідовності:

- а) танець з партнером, початковий етап, технічний етап ;
- б) початковий етап, технічний етап, танець з партнером ;
- в) технічний етап, танець з партнером, початковий етап.

5. На заняттях ритміки використовуються наступні методи організації дітей:

- а) індивідуальний;
- б) фронтальний;
- в) груповий.

6. Складаючи комплекс ритмічних вправ необхідно дотримуватись наступної послідовності:

а) прослухати музику, визначити мету та спрямованість комплексу, підібрати музику, виділити частини музичного твору, підібрати рухи відповідно до характеру музики;

б) прослухати музику, підібрати рухи відповідно до характеру музики, визначити мету та спрямованість комплексу, виділити частини музичного твору, підібрати музику;

в) прослухати музику, виділити частини музичного твору, визначити мету та спрямованість комплексу, підібрати музику, підібрати рухи відповідно до характеру музики.

7. Основною формою проведення занять з ритміки є:

- а) урок;
- б) фізхвилинка;
- в) ранкова гімнастика.

Питання на ПМК, залік, екзамен

Орієнтовні питання ПМК. Модуль 1-2-3:

1. Завдання сенсорного виховання дітей з порушеннями зору
2. Значення сенсорного виховання для розумового розвитку дітей зі зниженим зором.
3. Основні завдання сенсорного виховання дітей з порушеннями зору.
4. Методика обстеження рівня сенсорного розвитку дітей з порушеннями зору.
5. Зміст та завдання сенсорного виховання дітей зі зниженим зором на ранньому віковому етапі.
6. Зміст та завдання сенсорного виховання дітей зі зниженим зором на 3-4 роках життя.
7. Зміст та завдання сенсорного виховання дітей зі зниженим зором на 5-6 роках життя.
8. Особливості сенсорного розвитку дітей зі зниженим зором.
9. Особливості використання словесного методу у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.
10. Практичний метод у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.
11. Особливості використання наочного методу у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.
12. Особливості використання операції порівняння у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.

13. Специфіка реалізації корекційної спрямованості у сенсорному вихованні дітей з порушеннями зору.
14. Методика навчання дітей зі зниженим зором дотиковому обстеженню предметів.
15. Методика розвитку дрібної моторики пальців рук у дошкільників з порушеннями зору.
16. Методика розвитку слухового сприймання дошкільників з порушеннями зору.
17. Методика формування сенсорних еталонів у дошкільників з порушеннями зору.
18. Методика формування сенсорної функції розрізнення за кольором у дітей зі зниженим зором дошкільного віку.
19. Методика формування сенсорної функції розрізнення за формою у дітей з порушеннями зору.
20. Особливості розвитку зорового сприймання дошкільників з порушеннями зору.
21. Методика роботи з активізації роботи м'язів очей.
22. Методика роботи з розвитку зорового сприймання у дошкільників з порушеннями зору.
23. Сенсорне виховання дітей зі зниженим зором під час ігор з будівельним матеріалом.
24. Корекційні завдання та шляхи їх реалізації на заняттях з конструювання у спеціальних дошкільних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.
25. Особливості конструктивної діяльності дітей з порушеннями зору.
26. Корекційні завдання занять з ліплення у спеціальних дошкільних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.
27. Зміст занять з ліплення на різних вікових етапах у спеціальному дошкільному закладі для дітей з порушеннями зору.
28. Активне обстеження предмета, як початковий етап навчання дітей з порушеннями зору ліпленню.
29. Види ліплення.
30. Методика навчання дітей з порушеннями зору предметному ліпленню.
31. Організація робочого місця дошкільників зі зниженим зором та дошкільників з порушеннями зору на заняттях з малювання.
32. Методика навчання дітей з порушеннями зору малюванню.
33. Корекційні завдання занять з малювання у спеціальних дошкільних закладах освіти для дітей з порушеннями зору.
34. Методика навчання дітей з порушеннями зору аплікації.
35. Дидактична гра як засіб сенсорного виховання дітей зі зниженим зором.
36. Принципи планування занять із сенсорного виховання у спеціальному дошкільному закладі освіти для дітей з порушеннями зору.
37. Завдання та зміст роботи тифлопедагога спеціального дошкільного закладу для дітей з порушеннями зору із сенсорного розвитку.

Орієнтовні питання до заліку. Модуль 4-5:

1. Соціально-побутове орієнтування як засіб соціальної адаптації.
2. Самообслуговування як основа самостійної трудової діяльності.
3. Поняття та завдання соціально-побутового орієнтування.
4. Методи соціально-побутового орієнтування.
5. Специфіка проведення занять із соціально-побутового орієнтування.
6. Види занять із соціально-побутового орієнтування, особливості їх структури.
7. Кабінет соціально-побутового орієнтування.
8. Інструкційні карти.
9. Методика проведення занять з розділу: "Особиста гігієна".
10. Методика проведення занять з розділу: "Одяг і взуття".
11. Методика проведення занять з розділу: "Харчування".
12. Методика проведення занять з розділу: "Житло".
13. Методика проведення занять з розділу: "Культура поведінки і спілкування".

14. Методика проведення занять з розділу: "Сім'я/Родина".
15. Методика проведення занять з теми: "Транспорт".
16. Методика проведення занять з розділу: "Торгівля/Магазин".
17. Методика проведення занять з розділу: "Засоби зв'язку".
18. Методика проведення занять з розділу: "Медична допомога".
19. Основні вимоги до знань і вмінь учнів із соціально-побутового орієнтування на кінець 1 року навчання.
20. Основні вимоги до знань і вмінь учнів із соціально-побутового орієнтування на кінець 2 року навчання.
21. Основні вимоги до знань і вмінь учнів із соціально-побутового орієнтування на кінець 3 року навчання.
22. Основні вимоги до знань і вмінь учнів із соціально-побутового орієнтування на кінець 4 року навчання.
23. Основні знання, уміння й навички учнів середніх та старших класів за класами та розділами.

Орієнтовні питання до екзамену. Модуль 6-7

1. Реалізація освітніх завдань в процесі занять ритмікою.
2. Дайте власне визначення поняття «ритміка у спеціальних закладах освіти для дітей зі зниженим зором».
3. Основні вимоги до організації уроку ритміки.
4. Наведіть приклад використання підготовчих до танців вправ під час проведення фізхвилинки в першому класі дітей зі зниженим зором.
5. Реалізація оздоровчо-корекційних завдань в процесі занять ритмікою.
6. Структура та зміст уроку ритміки.
7. Наведіть приклад використання ритмічно-гімнастичних вправ під час проведення ранкової гімнастики в другому класі незрячих дітей.
8. Розкрийте значення ритміки у розвитку дитини зі зниженим зором.
9. Методика вивчення ритмічної вправи.
10. Методи організації дітей на уроках ритміки. Проілюструвати конкретними прикладами.
11. Скласти конспект уроку з ритміки.
12. Історія розвитку ритміки.
13. Зміст навчання ритміки у закладах для дітей зі зниженим зором.
14. Місце ритміки у повсякденному житті дорослих інвалідів по зору.
15. Музично-ритмічні ігри як засіб корекції вторинних відхилень у фізичному розвитку дітей зі зниженим зором.
16. Корекція психофізичного розвитку дітей дошкільного (шкільного) віку зі зниженим зором засобами ритміки.
17. Особливості проведення уроків ритміки з дітьми зі зниженим зором.
18. Впровадження елементів ритміки у режим дня дошкільного закладу для дітей зі зниженим зором.
19. Використання народних рухливих ігор під музику у фізичному вихованні дошкільників з косоокістю та амбліопією.
20. Регулювання фізичного навантаження в процесі занять ритмікою дітей з важкими формами порушення зору.
21. Шляхи подолання рухової недостатності у дітей зі зниженим зором засобами музично-ритмічного виховання.

5.3. Критерії оцінювання знань студентів

Для визначення рівня оволодіння студентами навчальним матеріалом та з метою оцінювання їх академічних досягнень, що має на меті підвищення відповідальності за якість навчання та формування вмінь аналізувати й контролювати особисту діяльність, застосовуються такі критерії:

Творчий рівень. Студент вільно володіє навчальним матеріалом, успішно розв'язує завдання підвищеної складності, аргументовано висловлює свої думки, виявляє творчий підхід до виконання індивідуальних і колективних завдань та під час самостійної роботи.

Високий рівень. Студент володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни на творчому рівні, проте у відповідях допускає неточності.

Достатній рівень. Студент володіє певним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, проте не має достатніх знань та вмінь для формулювання висновків, допускає суттєві неточності.

Задовільний рівень. Студент володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях.

Низький рівень. Студент володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно.

Незадовільний рівень. Студент не володіє навчальним матеріалом.

Розподіл балів, які отримують студенти за модулі 1-3 (ПМК)

Поточний контроль												Підсумкова робота	Заг. сума
Назва модулів	Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Змістовий модуль 3				Тест	100
	T1	T2	с.р.	T1	T2	T3	с.р.	T1	T2	T3	с.р.	10	100
Бали	5	4	10	9	9	9	14	9	5	4	12		

Розподіл балів, які отримують студенти за модулі 4-5 (залік)

Поточний контроль														Підсумкова робота	Заг. Сума	
Назва модулів	Змістовий модуль 4			Змістовий модуль 5										Тест	100	
	T1	T2	с.р.	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	с.р.	10	100
Бали	5	5	4	8	8	8	8	8	8	8	5	3	3	9		

Розподіл балів, які отримують студенти за модулі 6-7 (екзамен)

Поточний контроль											Підсумкова робота	Заг. Сума
Назва модулів	Змістовий модуль 6						Змістовий модуль 7				Екзамен	100
	T1	T2	T3	T4	T5	с.р.	T1	T2	T3	с.р.	40	100
Бали	-	5	8	8	8	6	3	8	8	6		

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю за модулі 1-3 (ПМК)

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду контролю)	Кількість робіт	Сума балів
1.	Практичне заняття	5	6	30
2.	Лабораторне заняття	4	6	24
3.	Самостійна та індивідуальна робота	4/6	6/2	36
4.	Тест	10	1	10
Підсумковий рейтинговий бал (залік)				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю за модулі 4-5 (залік)

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду контролю)	Кількість робіт	Сума балів
1.	Практичне заняття	5	10	50
2.	Лабораторне заняття	3	9	27
3.	Самостійна та індивідуальна робота	1/2	11/1	13
4.	Тест	10	1	10
Підсумковий рейтинговий бал (залік)				100

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного контролю за модулі 6-7 (екзамен)

№ з/п	Вид діяльності	Коефіцієнт (вартість виду контролю)	Кількість робіт	Сума балів
1.	Практичне заняття	5	6	30

2.	Лабораторне заняття	3	6	18
3.	Самостійна та індивідуальна робота	1/2	4/4	12
4.	Екзамен	40	1	40
Підсумковий рейтинговий бал (залік)				100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80-89	B	добре	
70-79	C		
65-69	D	задовільно	
60-64	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

VI. Навчально-методична карта дисципліни

Тиждень	Модуль	Тематика лекцій (конспект+участь в обговоренні)	Бали	Тематика лабораторних та практичних занять	Бали	Поза аудиторний контроль	Бали
Модуль 1							
	1	Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери		Практичне заняття. Тема 1.1. Сенсорний розвиток дітей із порушеннями зору як основа розвитку пізнавальної сфери	5	С.Р.	6
	1	Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня розвитку дитини з порушеннями зору		Лабораторне заняття. Тема 1.2. Обстеження вихідного рівня розвитку дитини з порушеннями зору	4	С.Р.	6
	1	Підсумкове			9		12
Всього за 1 модуль							21

Модуль 2							
	2	Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 2.1. Методика розвитку дотикового сприймання у дітей з порушеннями зору	9	С.Р.	4
	2	Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 2.2. Розвиток слухового сприймання у дітей з порушеннями зору	9	С.Р.	4
	2	Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 2.3. Розвиток зорового сприймання у дітей із порушеннями зору	9	С.Р.	4
	2	Підсумкове			27		12
Всього за 2 модуль							39
Модуль 3							
	3	Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 3.1. Планування та методика проведення занять із сенсорного виховання та корекції розвитку	9	С.Р.	4
	3	Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)		Практичне заняття. Тема 3.2. Методика формування у дітей з порушеннями зору основних сенсорних функцій (розрізнення за кольором, формою та величиною)	5	С.Р.	4
	3	Тема 3.3. Гра у корекційному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку		Лабораторне заняття. Тема 3.3. Гра у корекційному розвитку дітей із порушеннями зору різного віку	4	С.Р.	4

	3	Підсумкове			18		12
Всього за 3 модуль							30
Тест							10
Разом							100
Модуль 4							
	4	Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі закладу дошкільної освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог		Практичне заняття. Тема 4.1. Роль і місце соціально-побутового орієнтування у корекційній роботі закладу дошкільної освіти, школи/класу для дітей із порушеннями зору. Реалізація програмних вимог	5	С.Р.	2
	4	Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти		Практичне заняття. Тема 4.2. Завдання та методика проведення занять із соціально-побутового орієнтування в спеціальному закладі дошкільної освіти	5	С.Р.	1
	4	Підсумкове			10		3
Всього за 4 модуль							13
Модуль 5							
	5	Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.1. Методика проведення занять з розділу "Особиста гігієна"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.2. Методика проведення занять з розділів "Одяг і взуття", "Догляд за одягом і взуттям"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.3. Методика проведення занять з розділу "Житло",		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.3. Методика проведення занять з	8	С.Р.	1

		"Побутові прилади"		розділу "Житло", "Побутові прилади"			
	5	Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.4. Методика проведення занять з розділу "Харчування"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.5. Методика проведення занять з розділу "Транспорт"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.6. Методика проведення занять з розділу "Торгівля"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 5.7. Методика проведення занять з розділів "Культура поведінки та спілкування", "Установи та заклади громадського призначення"	8	С.Р.	1
	5	Тема 5.8. Методика проведення занять з розділів: "Медична допомога", "Охорона здоров'я"		Практичне заняття. Тема 5.8. Методика проведення занять з розділів: "Медична допомога", "Охорона здоров'я"	5	С.Р.	1
	5	Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації"		Лабораторне заняття. Тема 5.9. Методика проведення занять з розділів "Засоби зв'язку", "Засоби комунікації"	3	С.Р.	1
	5	Тема 5.10. Методика проведення занять з розділу "Сім'я"		Лабораторне заняття. Тема 5.10. Методика	3	С.Р.	1

				проведення занять з розділу "Сім'я"			
	5	Підсумкове			67		10
Всього за 5 модуль							77
Тест							10
Разом							100
Модуль 6							
	6	Тема 6.1. Ритміка: визначення поняття. Історичний аспект				С.Р.	1
	6	Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору		Практичне заняття. Тема 6.2. Місце ритміки в системі корекційно-розвиткових занять. Значення для розвитку та корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	5	С.Р.	1
	6	Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 6.3. Організаційно-методичні аспекти форм роботи з ритміки. Організація та методика проведення занять з ритміки	8	С.Р.	1
	6	Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 6.4. Методика складання комплексів ритмічних вправ	8	С.Р.	1
	6	Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 6.5. Методика навчання дітей з порушеннями зору танцям	8	С.Р.	2
	6	Підсумкове			29		6
Всього за 6 модуль							35
Модуль 7							
	7	Тема 7.1. Особливості		Лабораторне заняття. Тема 7.1.	3	С.Р.	2

		фізичного розвитку дітей з порушеннями зору		Особливості фізичного розвитку дітей з порушеннями зору			
	7	Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору		Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 7.2. Принципи корекції вторинних відхилень у дітей з порушеннями зору	8	С.Р.	2
				Практичне заняття та лабораторне заняття. Тема 7.3. Організація занять ЛФК	8	С.Р.	2
	7	Підсумкове			19		6
Всього за 7 модуль							25
Екзамен							40
Разом							100

VII. Основні й допоміжні інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Артемова Л. В. Колір, форма, величина, число. К., 1997. 174 с.
2. Ганджій А. С. Навчання сліпих молодших школярів самообслуговуванню : методичні рекомендації. Київ : УНДІП, 2010.
3. Гребенюк Т. М., Сасіна І. О., Тімакова Ю. В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання дошкільників з вадами зору. К., 2005. 150 с.
4. Гребенюк Т. М., Серпутько Г. П. Сенсорне виховання дітей з порушеннями зору : навчально-методичний посібник. Київ : Кафедра, 2019. 207 с.
5. Дегтяренко Т. М., Вавіна Л. С. Корекційно-реабілітаційна робота в спеціальних дошкільних закладах для дітей з особливими потребами : навчальний посібник. Суми : ВТД "Університетська книга", 2008. 302 с.
6. Діти з порушеннями зору в умовах інклюзивної освіти : навч.-метод. посіб. / за наук. ред. Є.П. Синьової, С.О. Рикова. Київ, 2016. 212 с.
7. Захарченко Р. О. Тифлотехніка в школах для сліпих та слабозорих дітей. К. : РУМК, 1992. 58 с.
8. Комплексна програма корекційних занять (розвиток та дорозвиток психічних і сенсорних функцій, соціально-побутове орієнтування, просторове орієнтування та мобільність). Підготовчий, 1-4 класи для загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей. К. : Інкунабула, 2008.
9. Критерії оцінювання досягнень учнів початкових класів з особливими освітніми потребами, які навчаються у загальноосвітніх школах в умовах інклюзії. Довідник науково-дослідницької лабораторії інклюзивної освіти. / упорядники Савчук Л. О., Юхимець І. В., Яценюк Л. І. Рівне : РОППО, 2012. 330 с.
10. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://base.kristti.com.ua/wp-content/uploads/2016/12/konczepczyia.pdf> (дата звернення 12.08.2021).

11. Нова українська школа. Порадник для вчителя. URL: <https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSH-poradnyk-dlya-vchytelya.pdf> (дата звернення 12.08.2021).
12. Орієнтовні вимоги до контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів початкової школи. Додаток до наказу МОН України від 19.08.2016 №1009. URL: <http://old.mon.gov.ua/img/zstored/files/1-2-08-%D1%96.pdf> (дата звернення 05.05.2020)
13. Основи етики спілкування з особами з інвалідністю / під заг. ред. акад. В. М. Синьова. К, 2012.
14. Особливості розвитку дітей дошкільного віку з порушеннями зору Частина I : науково-методичний посібник / Вавіна Л. С., Гудим І. М., Кондратенко С.В., Довгопола К.С., Нафікова Л. А. К. : Педагогічна думка, 2012 .
15. Програма з корекційно-розвиткової роботи "Соціально-побутове орієнтування" для 5-9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором / укладач О. М. Легкий. Київ, 2016.
16. Програма з корекційно-розвиткової роботи для дітей з порушеннями зору (сліпих та зі зниженим зором) для 1-4 класів "Корекція розвитку: соціально-побутове орієнтування" / укладач О. М. Легкий. Київ, 2018.
17. Програма із соціально-побутової орієнтації для дітей зі зниженим зором (підготовчий, 1-4 класи) / під ред. В. М. Ремажевської. Львів, 2008.
18. Програми для дошкільних навчальних закладів (груп) компенсуючого типу для дітей з вадами зору / за заг. ред. В.М. Ремажевської. Львів, 2010. 243с.
19. Рельєфно-крапкове письмо сліпих. Шрифт Л. Брайля: підручник для студентів вищих навчальних закладів / Є. П. Синьова, Л. Г. Медведок, Т. М. Гребенюк, Г. П. Серпутько; за ред. Є. П. Синьової. К.: Кафедра, 2012. 280 с.
20. Синьова Є. П., Федоренко С. В. Тифлопедагогіка : підручник.. К., 2009.
21. Синьова Є. П. Тифлопсихологія : підручник. К. : Знання, 2008. 365 с.
22. Фесенко О. Я. Збірник вправ для психолого-практичної реабілітації сліпих та слабозорих. Чернівці, 2004.
23. Чопик Л. І. Організація корекційно-компенсаторної роботи з дітьми, що мають порушення зору: методичні рекомендації для тифлопедагогів і вихователів спеціальних дошкільних закладів спеціальних груп для дітей з порушеннями зору при дитячих садках загального типу. Вінниця, 2003. – 40 с.

Додаткові

1. Андрієнко В. І. Вдосконалення процесу навчання сліпих молодших школярів самообслуговуванню : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03. К., 1994. 24 с.
2. Бирюк Є. В. Ритмическая гимнастика. К., 1986.
3. Борисенко А. Ф., Цвек С. Ф. Руховий режим учнів початкових класів. К., 1989.
4. Гребенюк Т. М. Дидактична гра у навчанні та вихованні дітей з вадами зору. *Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки* : Збірник наукових праць. Випуск 4. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. С. 26-35.
5. Гребенюк Т. М. Особливості педагогічного керівництва ігровою діяльністю дітей з порушеннями зору. *Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки* : Збірник наукових праць. Випуск 8. К.: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2007. С.14-24.
6. Денискіна В. З. Формування правильного ставлення до дефекту. *Теорія і практика тифлопедагогіки*. №8. К., 2013. С. 21-29.

7. Картава Ю. А. Еволюція зарубіжної думки щодо лікувально-педагогічного впливу музичного мистецтва на особистість. *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. Вип. 9. К., 2015. С. 39-46.

8. Картава Ю. А. Історичний огляд виникнення та розвитку музично-ритмічного виховання дітей з особливими потребами. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. Вип. 16. К., 2010. С. 73-76.

9. Картава Ю. А. Корекційна спрямованість музичного виховання дітей дошкільного віку з глибокими порушеннями зору. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. № 7. К., 2013. С. 242-251.

10. Корекція психофізичного розвитку дітей дошкільного віку з порушенням зору засобами ритміки : автореф. дис... канд. пед. наук: 13.00.03. К., 2006. 20 с.

11. Моргуліс І. С. Методичні рекомендації до організації практичної діяльності в навчанні сліпих та слабозорих дітей. К., 1978.

12. Назарова О. П. Навчально-методичне забезпечення корекційних занять із соціально-побутового орієнтування учнів спеціальних шкіл для дітей з порушеннями зору. *Теорія і практика тифлопедагогіки* : Зб. наукових праць. В. 4. К., 2010. С. 16-25.

13. Остапенко Н. А. Содержание и методика занятий по ритмике в спецшколе для детей с нарушениями зрения. Одесса, 1988.

14. Полторацький А. А. Методична розробка з теми: Організація та зміст фізкультурно-корекційної роботи зі слабозорими дітьми у закладі освіти інтернатного типу : Методична розробка. К., 2009. 80 с.

15. Ремажевська В. М. Корекційна спрямованість обслуговуючої праці учнів 5-10 класів школи сліпих : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03. К., 1995. 20 с.

16. Сасіна І. О. Зміст роботи тифлопедагога в дошкільному закладі. *Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки* : Зб. наукових праць. Випуск 3. К., 2004. С. 72-80.

17. Свиридюк Т. П. Воспитание самостоятельности слепых и слабовидящих дошкольников в процессе организации обслуживающего труда. К., 1988. 32 с.

18. Синьов В. М., Синьова Є. П. Загальні та специфічні закономірності психічного розвитку дитини при нормальному і ушкодженому зорі. *Соціально-психологічні проблеми тифлопедагогіки*. Зб. наукових праць. Вип. 1. К., 2003. С.1-7.

19. Сосина В. Ю., Фабиан Є. М. Ритмическая гимнастика. К., 1990.

20. Федоренко С. В. Вивчення особливостей розвитку та формування предметної діяльності слабозорих дошкільників. *Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі* : Наук.-метод. зб. Вип. 4. К., 2002. С.279-284.

21. Федоренко С. В. Корекційна спрямованість формування навичок самообслуговування у молодших слабозорих дошкільників : автореф. дис. канд. пед. наук: 13.00.03. К., 1997. 20 с.

22. Чудная Р. В. Адаптивное физическое воспитание. К., 2000.

Інформаційні ресурси

1. Державна науково-технічна бібліотека України. URL: <http://www.gntb.gov.ua>.
2. Законодавство України з офіційного сайту ВР України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
3. Національна бібліотека імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.
4. Психологічна бібліотека «Псі-фактор». URL: <http://psyfactor.org/lybr.htm>.
5. Психологічний освітній сайт. URL: <http://psylist.net>.

6. Сайт Національної академії наук України. URL: <http://www.nas.gov.ua/UA/Pages/default.aspx>.
7. Сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>.
8. Сайт факультету спеціальної та інклюзивної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова. URL: <http://www.ikpp.npu.edu.ua>.
9. Сайт «Української асоціації корекційних педагогів». URL: <http://www.UASP.org.ua>.